Nr. 101. Wiljandis, 31. detsembril 1907 a. II. aastakäik.

Rahwaleht

Ilmub kaks korda nädalas.

Igal Esmaspäewal ja Neljapäewal.

Toimetus, talitus ja trükikoda:
Wiljandis, Lossi uulitsas, J. Wichwelini majas.

Abikontor:
Tartu uul., Kondori uues majas.

Toimetuse adress:
„Rahwalehe" toimetusele, Wiljandis.
Wene keeles:
Въ ред. газ. «Рахвалехтъ» въ гор. Феллинъ. Лифл. губ.

Kuulutusi
wõetakse lehe talituses wastu. Kuulutuste korpuse rea ruum maksab 5 kop., lehe eesotsas 15 kop.
Tellimiste ja kuulutuste wastuwõtjad saawad protsendid.
Adressi muutmine maksab 10 kop.

Tellimise hind:

	postiga		postita	
1 aasta:	3 rbl.	— kop.	2 rbl.	40 kop
½ „	1 „	50 „	1 „	20 „
1 kuus	— „	30 „	— „	25

Wäljamaale saates 5 rubla.
Üksik nummer maksab 3 kop.

Palume auustatud

„Rahwalehe" lugejaid

oma tellimist wõimalikult kohe uuendada, et lehe edasisaatmisega wahet ei tuleks.

„Rahwalehe" talitus.

Üks Wana söber on parem kui kaks uut.
„Nowost"
10 tükki — 6 kop.
25 tükki — 15 kop.

Ostke Wiljandi „Rahwalehe" **Tasku-kalendrisi**, waharitide köites; mis kõige parema tasku raamatu aset täidawad. Hind **25** kop., pos tiga **30** kop. „Rahwalehe" tellijatel hinnata.

Politikaline seisukord aasta lõpul.

Aasta täis kohutawaid sündmusi on lõpule jõudnud. Murekortsud palgel sammume meie 1908. aastale wastu. Meie lootused on langemas, meie usk paremate aegade peale täieste kadumas. Kolmas riigiwolikogu on oma ligi paarikuulise koosoleku järele pühi pidama läinud, kuid meile annab tema senine tegewus, kui meie selle peale tagasi waatame, küll wäga wähe lootust paremate aegade peale. Wanameelne enamus riigiwolikogus laseb wähe loota, et laiemate rahwakihtide tarwidusi ja soowisi õiglaselt harutamise alla wõetakse, weel wähem, et neid täidetakse. Mõne lootusekiire heitis küll kadettide eelarwe arwustamine rahwa sekka, kuid need kustusiwad peagi jälle ära ja hall ühetaolisus kattis Tauria palee kinni. Kui kolmas duuma ka peale pühade nii leigelt oma asja ajab, siis ei wõi tema tööwõimuse peale küll mingit lootust ka tulewikus panna. Üleüldse on politikaline seisukord aasta wiimaste päewade sees rõhuw ja trööstita olnud. Suured protsessid ei jätnud rahwa meeleolu peale oma mõju awaldamata. Wiiburi protsessi otsus ei rahustanud parempoolseid ega ka oppositsioni. Esimesed arwawad muidugi, et 3-kuuline wangistus wiiburlastele liiga weikene trahw on, kuna oppositsionilised erakonnad seda otsust mitte kergeks ei loe ega sellega leppida ei taha.

Ka Port-Arturi allaandmise protsess sünnitab oma jagu tuska. See protsess annab rahwale kõige selgema pildi ametnikkude omawolist ja lohakusest riigi asjaajamises. Kesk-Wenemaa kannatab aga hirmsa näljahäda käes. Siit ja sealt tuleb teateid, et rahwas ennast sammalde ja puukoorega segatud leiwaga toidab. Isegi näljasurma suremisi on ette tulnud.

Walitsewates riigkondades mõeltakse ainult maa-rahustamise peale ja arwataksegi seda juba teatawa mõõduni kätte saadud olema. Kas sarnasel rahustamisel aga tõsine põhi all on, jääb wäga küsitawaks. Ametlitud lehed jutustawad ka wabadusetiitumise lõpust ja näewad sellest uud, kuidas Wenemaa oma endisesse olekusse tagasi sammub.

Nii näeme, et politikataewas käesolewa aasta lõpul tumedate pilwedega kaetud on ja kas algaw uusaasta oma wältusel meile paremaid päewi ühes elustawate lootustega tuua jõuab, on alles tulewiku põues warjul. Praeguse seisukorra järele otsustades ei wõi seda küll niipea oodata. Siisgi ei tohi rahwa rinnast tung walguse järele kaduda ega lootus paremate aegade peale kustuda. Täis julgust, täis elujõudu ja raugemata tööhimu sammugu igaüks üle wana-aasta läwe, siis ei suuda ka need tormid, mis wahest tulewiku põues puhkawad, meid eduteel seisatama panna.

Wiiburi protsess

Petrunkewitshi seletus.

Ma jutustan terwe sündmuse, nagu ta oli, selle juures muidugi õiglust kui inimene, kellel alles eila auu oli rahwasaadikuks olla, silmas pidades. Ma ei karda, et keegi minule mõnede kompromiteeriwate (kahtlustawate) täienduste jal gamise üle etteheiteid wõiks teha.

Nõndanimetatud Wiiburi üleskutset, ehk õigemini üeldud, tema sisu ei ole meie warematt kunagi arutanud, sest et riigiwolikogu laialisaatmine meile täieste ootamata tuli. Meie saime aru ja tundsime, et praegu õhus midagi wõljub, mille üle meie külmawereliseks ei wõi ega tohi jääda, et silmapilk on jõudnud, kus meie seda kohust, mis meie terwe rahwa ees oma peale olime wõtnud, täitma pidime. Meie saime selle kohustuse tähtsusest aru, kuid seltsest ära ütelda ei lubanud meie auu ega oma kohuse äratundmine.

Pühapäewa hommikul wara saime meie riigi wolikogu laialilaskmisest teada. Meie ei waielnud sellele wastu, et kõrgemal wõimul õigus on wolikoga laiali saata, kuid selle laialilaskmise wälimisi tingimisi, mis mitte isewalitseja kohustesse ja tahtmisesse ei puutu, waid walitsuse — ministeriumi tegewus on, ei wõinud meie rahwa asemikudekogu olemisele kardetawaks ridamata jätta.

Kell wiis hommikul teatati mulle riigiwolikogu laialilaskmisest. Meie otsustasime selle teate tõsidust järele kuulata, ja selgus, et Tauria palee sõjawäest üsse piiratud, duuma uksed kinni pandud, igal pool sõjawäed seisawad ja, nagu räägiti, hoowis kuulipildujad seista. Wõib juba aru saada, et sarnane parlamendi laialilaskmine ingugi mitte konstitutsioniline akt pole ja palju selgemal keelel riigikorra ümberlükkamisest räägib. Tõsistes konstitutsionilistes maades ei ole parlamentide laialilaskmine muidugi mitte harukdane nähtus, waid mõnedel juhtumistel on laialilaskmise õigus pegi tarwilik, kuid kusagil ei tehta seda sarnase kujul, nagu see meie juures sündis.

Mis pidime meie siis sarnasel korral ette wõtma? Tänawatel seisiwad sõjawäed, meie fraktsioni ruum oli kinni pandud, linnas erakorraline walwusekord wälja kuulutatud. Selgus, et olukorra läbiwaatamiseks kokkukogumine täieste wõimata oli, aga weel enam andsiwad walitsuse poolt wäljatöötatud määrused uuristust, et ka walitsus ise kartis, et rahwas riigiwolikogu lahtilaskmist mitte rahulise südamega wastu ei wõta. Sarnastel tingimistel kokkukogumist, kus sõjawäega kokkupõrkamine ja kodanikkude werewalamine ette wõis tulla, ei pidanud meie kohaseks, sellepärast otsustasime meie siis kohe sarnast maad wälja walida, kus kokkukogumine wõimalik oleks. Meie leidsime Wiiburi kui lähema peatuspunkti kõige kohasema olema. Sõitsime siis sinna, ilma et meil mingisugust sihti oleks olnud. Ka sõitis enamus sinna ilma keegi kutseta. Seal oliwad mitmesuguste halliskonde saadikud j. o., mitmesuguste waadetega ja politikaliste sihtidega inimesed, neid kõiki aga ühendas ühine tunne: tarwis on rahwale oma tegewusest aru anda.

Teile wõib see imelik ette tulla, mispärast meie selle tarwilisels pidasime, aga ma pean tähendama, et riigiwolikogu liikmete wolitused juriidiliselt lõppesiwad rahwa, terwe riigi arusaamises kestsiwad meie wolitused seni weel edasi, kuni meie oma tegewusest aru olime andnud. Meie pidasime ja peame seda nõudmist õigeks, meile, endistele saadikutele aga sunduslikeks.

Peale selle eriekohese kogusse oli ka weel teine põhjus, mis meid üleskutsega rahwa poole pöörama äratas. Wõib olla, meie arwamised oliwad ekslikud, sellest ettitusest wõttis ka walitsus osa. Meie arwasime, et rahwas riigiwolikogu laialisaatmist mitte erapooletult wastu ei wõta, et, wõib olla, kohatigi rahutused lahti lähewad, mida meie, rahwaasemikud, ära hoidma pidime, seda enam, et sel ajal maa üksi riigiwolikogu usaldas. Mis wõisime meie rahwale ütelda? Et wolikogu laiali lasti ja uut ootama peab? Meie oleksime wõinud ka nagu Pilatus, käed puhtaks pesta ja mitte midagi ütelda. Esimesel juhtumisel oleksime meie rahwale waletanud, sest et meie ise usu riigiwolikogu edasiolemise sisse täieste ära kaotasime. Niisamuti ei wõinud meie käsi pesta, see on rahwa saatust tema enese kätte anda ja teda kardetawale teele tõugata. Meie walisime wenmase tee: ainukese ja meie arwamise järele sarnase, mis nii mässu uuti korratusi ja, wõib olla, werewalamist ära hoida wõib.

Mis tema ütleb?

W. Moskowski järele
G. B.

Loomad tuliwad kord kokku, et tõelikka küsimusi harutada, ja nimelt: mis on elu eesmärk ja milles on õnn?

Küll neid siis walgus igast küljest kokku, küll loomasid, lindusid, kalu, ussisid j. m., kes lennates, kes joostes ja kes ujudes. Oli aga ka niisuguseid, kes roomasid. Nende järele aga, kes kaugemal asusid, saadeti kaikjalad.

Istuti siis maha, mõteldi järele ja hakati tööSse. Pandi ette, et kõik loomad omad arwamised wälja ütleksiwad. Eesistujaks waliti karu, kirjatoimetajaks ani ja korrapidajateks kassi ja koerapoeg.

„Mis on elu eesmärk ja milles on õnn?"

„Elu eesmärk on töö ja kannatus!" kisendas eesel.

„Aga milles on õnn?" küsis karu.

„Õnn on teadmine, et sa kõige wastupidawam oled."

Ani kirjutas eesli arwamise üles.

„Elu eesmärk on hea tundmine, aga õnn, mitte milleski muust teada," röhkis siga.

„Kõik eluaeg muneda ja poegi wälja audduda ja muidugi ka kaswatada, see on elu eesmärk aga õnn, see on oma uhkuses," kaagutas kana. „Muud õnne ei ole."

„Ka—ka ka -ka,—ka—ka—ka ka," augutas kuldnok. „Uhkus, ehk küll oma uhkus, on suur patt, häbi on seda mitte teada, proua. Loll oled sa, seda teadwad ka kõik; kahte sõnagi ei saa ütelda, selle juures kas—wa—ka—mi—ne. . ."

„Kunal, niisugune ei saa ilma teotamata läbi, loll! ! !" kisendas papagoi. „Kunal. . .!"

Karu käskis mõlemil korda pidada.

„Elu eesmärk on wabaks saada ja õnn mitte nälga surra, ehk ka ümberpöördult: elu eesmärk mitte nälga surra ja õnn waba olla, kuida soowite?" ütles hunt.

„Ennast parandada on elu eesmärk, aga õnn, näha et sa mitte ilmaaegu ei ole elanud," pajatas ahw.

„Kunst, see on elu eesmärk," ütles laululind. „Midagi ei käi üle kunsti, aga õnn, see on teadmine, et kunst üksi igawene on, aga kõik muu kaduw," lisas ta uhkusega juurde.

„Weike aga tragi," naeris karu.

Hauaus ütles:

„Elu eesmärk on lõhkumine. Õnn iseenda sarnane olla ja endasuguseid sünnitada. Kõik on meie, see on uesside jaoks loodud," seletas ta.

„Elu eesmärk on enese ohwerdamine," ütles heering, pead hakki weest wälja pistes. „Kõik teistele! — see on elu eesmärk.

„Aga õnn?" küsiti temalt.

„Õnn on kohusetäitmises."

„Isegi siis, kui wõrku poed," ütles awi wahele. „Elagu heeringas! . . ."

Selle ütteluse peale wõeti awit healeõigus ära.

„Elu on ilma eesmärgita, aga õnne ei wõi ollagi," ütles häkki keegi.

„Selle üle sind ei küsitud," ütles eesistuja. Kuid siisgi kirjutati selle looma arwamine raamatusse.

„Kõiki arwustada, see on elu eesmärk."

„Aga õnn?"

„Kes wõib oma õnnest rääkida, kui ümberringi kõik õnnetud on, isegi kõige õnnelikum wõib kõige õnnetumaks saada."

„Wott misugune," ütles karu. „Kas kirjutasid üsse?" küsis ta anilt.

„Kohe," wastas see.

„Elu eesmärk on nõrgemate aitamine," ütles rebane.

Kõik hakkasid naerma, sellepärast et teda hästi tunti.

„Mina tahtsin õiete ütelda, et neid waja wälja walida, kes suuremad on. Nii on see õigem," ütles ani.

Jälle üleüldine naer.

„Mina rääkisin seda, mis ma arwan," ütles rebane häbistatult ja läks minema.

„Teisi aidata, see on elu eesmärk," ütles sipelgas. „Õnn teha, mis süand käseb."

„Hea, wõib olla, aga kõlbmata," piuksus nahkhiir; selle ütteluse pärast wõeti aga temal kohe nägemine ära ja poodi jalgupidi üles.

Aga sellegipärast jäi ta oma arwamise juurde.

„Elu eesmärk on teaduse korjamine, seda teada, mida teised ei tea, aga õnn on teiste seljataga elada," ütles kägu. „Ma arwan, et siin wõib awalikult rääkida," tähendas ta juurde.

„Keegi ei wõi teada elu eesmärki!" ütles lutikas. „Ela ainult ja sünnita, aga küll siis näeb. Nõnda, minu herrad."

„Kas siis õnne teie arwamise järele ka keegi teada ei wõi?" küsis karu.

„Õnn on kanemini elada!" ütles letikas.

„Naljahammas, naljahammas!" naeris rohutirts.

„Ütle weel midagi!" naeris ämblik. Kuid ei rohutirts saanud muud pajatada, kui ainult „naljahammas".

„Nõnda, jah nõnda: ära unusta," rõõmustas ämblik.

„Nüüd oli aga ka ämbliku löög täis; teda saadeti halwa ülewalpidamise pärast nurka. Andeks paluda ta ei tahtnud ja nii ta nurka siis jäigi, kus teda praegugi igaüks näha wõib.

„Elu eesmärk on teiste kannatust kergitada," ütles kaan. „Aga õnn on tunda, et sa head teed."

„Kõik hingelised elawad Jumala igawese seaduste järele, olen mina kuulnud," ütles kanakull.

„Õnn see on teha, mida sa oskad."

„Ja kanapoegi warastada, silmi wäljanokkida! Kae mul pühameest," kisendas jahikull, kuid sai häbiga ise ära aetud.

„Elu eesmärk on pattu teha ja kahetseda, aga õnn ärapeasemine ja igawene elu," ütles wähk.

„Sina, wõib olla, peased, aga kuidas teised?" küsis karu. „Minule ei puudu ilma asjad, oma peasemine on mulle kõige armsam."

Kirjutati üsse.

„Elu eesmärk on kõikidele õigust teha," ütles wähk.

Karu tõusis üles waatas koosolejate peale ümber ja hakkas: „Pean tarwilikuks seletada, et õigusetegemine üksi, niisamuti ka kõik teised headteod mitte elu eesmärgiks ei wõi olla. Sest iseenesest mõista on juba iga looma kohus õigust teha ja teiste wastu saastundlik olla. Seda tähendust pidasin mina sellepärast tarwilikuks, et endised üsse kirjutatud arwamised ka sarnaseid wigasid kannawad."

Karu istus maha ja hakkas silmadega sõe wähka otsima, kuid see oli juba kadunud.

Sai weike waheaeg tehtud ning sellejärel toeti lõwi kiri ette, kelle juurde siis oli saadetud.

Lõwi kirjutas:

„Elu eesmärk on walitsus, õnn aga — jõud, julgus ja kuulsus."

„Wot, see on wast arwamine," sosistas toakoer taiakeste.

„Kust tema kirjutab?" küsis eesel uudishimulikult.

„Puurist, loomaaiast," wastas siil. „Waewalt leidsin teise weel üles."

„Kõik saame kord seal olema..." ütles karu ohates.

Lõwi kiri õmmeldi koosoleku protokolli wahele.

„Mispärast sina siis elad siin ilmas, mu kallike?" küsis karu häkitselt konna käest, kes ligidal kükitas.

„Ei . . . ei tea . . . ." wastas see häbenedes. „Mina — mina püüan kärbseid, õde kuulutab ilma ette," tuli tal häkki meelde.

„Ka töö!" naeratas karu.

„Kas kirjutan?" küsis ani.

„Kirjuta!" wastas karu.

„Õigust otsida, on elu eesmärk," ütles mutt.

„Kuidas, sa ei näe ju?" imestas karu.

„Enne wahtisin õigust, sellest jäin pimedaks, nüüd aga wõin weel paremini kobada."

„Ilus, ilus, aga kus on siis õnn?"

„Õnn, — see on arwamises, et õiguse kord kätte leiad."

Ma ei wõi ütelda, et meie kõik selles kindlad olime, et see tee õige ja otstarbekohane oleks; ma ei wõi ütelda, et meie rahwa walmisolekusse, meie nõuandmisi täita, olekstme uskunud, aga meie teadsime, et meie, saadikud, nii tegema peame. Meie oime kaowas sellest kindlast teadmisest wälja, et wolikogu laialilaskmine üks selle wõitluse silmapilkudest on, mida suur ja mõeduandew erakond pidas, ja kes omale ülesandeks oli teinud, wana korraga wõidelda ja, kui wõimalik, teda ära häwitada. Herrad kohtunikud, meie olime saadetud riigiwolikogusse seadusi wälja andma, mis rigi wajadusi täidaksiwad, aga meie sattusime mõja koma. Walitsus lõi riigiwolikogust lahti, sattis teda seadusi tegema, millede arutamisega ministerium oia wõtta ei tahtnud; kuna meie maa kariitu kannatusega oma elu uuendamist ootas, sai ministerium riigiwolikogu tegewuse eraseelemmate ja ojawõtmata pealtwaatajaks. Meie olime sunnitud esimesel kuul mitmesuguste tarbeta asjade kallal oma aega wiitma.

Walitsus ei tahtnud wolikoguga ühes töötada ja awaldas oma wäljaasumises wolikogus harukordsest sommut tooni ja wiimaks, et wolikogu rahwa silmas täieste tääraliseiaks teha, pööras walitsus maalisimaweste puutuwa teadaandmisega rahwa poole ja wõttis wolikogu tööstsed sowid täieste ära. Kas wõis selles weel kahtlust olla, et wana korra asemikud uue korra wastu järelandmatalt ja armutumalt wõitlewad? Kas wõisime meie loota, et uue kora pealetungimised sundab wälja kannatada, ja et teda mitte täielik lukkumine ei ähwarda? Ainult hädaohu aimamine, et kõige tähtsam waranduss rahwalt riisutakse, wõis teda oma õigust kaitsema äratada.

Herrad kohtunikud, meie teadsime, et see wabaduse otsustega on külwatud, et meie kohus on seda teed kõndida ja teistele elawat eeskuju anda, ja ka siis oime meile wangikoja uksed awab, siis laseme meie sinna teadmisega, et me oma kohuse teinud.

Wõtan kõik, mis ma süüdistuse wastu ütelnud, lühike kokku. Meie püüdsime rahwast mitte walitsusele wastuhakkamisele äratada, waid nõudsime teed oma seaduslisele õiguste kaitsemiseks.

Meil ei olnud tarwis oma tahtmise teoks tegemiseks wäralist salalepingut teha, sest et juba Wiiburi üleskutse siisus tema salatiladtamist tarwilikuks nimetatakse. Ja wiimaks, meie walisime Wiiburi mitte sellepärast üleskutse kokkuseadmise paigaks, et karistusest peaseda, waid et Peterburis asja läbiarutamine wõimalik polnud. Wastasel korral oleksime meie üleskutse siin, Peterburis, walmis kirjutanud.

Peale J. J. Petrunkewitshi andsiwad weel seletust Kokoshkin, Nabokow, Galetski, Lunin ja Semjonow.

Kokoshkin ütleb muu seas: Dokument, millele meie alla kirjutasime, on suures ajaloolises wõitluses weikene wahejuhtumine, wõitluses wana ja uue korra wahel. Seda wahejuhtumist ei tohitaks siin kohtusaalis arutada, selle jaoks on teine kohus olemas, kohus rahwa ja ajaloo ees. Kuigi meie siin endi eest kostame, siis sünnib see sellepärast, et meie seda kusagil tegema ei ole kohustatud, waid sunnitud.

Kokoshkini kõnet kuulati suure põnewuse ja tähelepanemisega. Kõnelejale awaldati saadikute poolt täieliku kiitust.

Nabokow seletab ja ütleb muu seas: Rahwaasemikkude kogu wiimasest tegewusest Wiiburis, mis ennast teatud üleskutse kokkuseadmises ja allakirjutamises awaldas, wõtsin ma täie teadmise ja arusaamisega osa. Meile tehti mõnelt poolt etteheiteid, nagu oleks meid haawatud enesearmastus üleskutset awaldama sundinud. See ei ole mitte tõsi. Meie tundsime Wiiburis ühte kõrgemat kohust, mis meid seda tegema sundis. Meie tahtsime sellega wolikogu lahtilaskmise wastu protesteerida ja selle peale näidata, et walitsuse tegumiis wolikogu laialilaskmisega ülekohtune oli.

Galetski räägib tööerakondlaste nimel. Ta ütleb, et saadikud Wiiburi üleskutsega ainult rahwa soowisid on täitnud. Edasi seletab kõneleja, et tööerakondlased mitte kui erakonna, waid kui ühise riigiwolikogu liikmed üleskutsele alla kirjutasiwad. Ta arwab, et nende asjus ainult ajalugu kohtumõistja wõib olla, sest nemad seisawad tema ees kohuse täitmise tundega ja et kättemaksmise jumalana oma haamri on tõstnud, et rahwast metslaste, kiskjate käest ära peasta.

Lunin seletab muu seas, et kui tema üleskutsele alla kirjutanud, siis selle soowiga, et üleskutse igasse hurtsikusse, igasse Wenemaa nurka teed leiaks. Tema on oma walijatele wandunud, maad ja wabadust nõnda ehk surra. Ta olla ära näinud, et wana ja uue ilmakorra wahel kokkuleppimist loota ei olnud ja siis kirjutanud tema üleskutsele alla.

Semjonow ütleb, et tema üleskutsele täielise arusaamise ja rahulise südamega alla kirjutanud. Tema olla sellega oma kohust täitnud ja wiimase sõna ütelnud. Rahwas on oma saadikutest aru saanud ja ei ole neid mitte hukka mõistnud. Meie ei ole rahwa silmas mitte kurjategijad, waid oleme kui inimesed, kes oma kohust on täitnud.

Peale Semjonowi kõnet tehti lühike waheaeg ja wan. adw. Sokolowi palwe peale loeti Wiiburi üleskutse rahwale ette. Esimees määras järgmise koosoleku 14. detsembri peale.

Kolmas kohtupäew.

Seletust annawad Zihersky, Ramishwili, Shaposhnikow, Wragow, Subtshenko, Kubilis, Dietz ja würst Baratow.

Zihersky seletab, et tema selle arwamisega kokkuleppida ei wõi, nagu wõiks kroonukohus tähendatud asjus otsuseandja olla. Tema, kui proletariadi asemik, peab ennast ja omamõttelisi saadikuid praegustel tingimistel wäljaspool seadust seiswateks . . .

Esimees peatab kõnelejat mitu korda ja ähwardab temalt sõnaõigust ära wõtta, kui ta walitsust arwustab ja kohtu wastu mitte aupaklikum ei ole.

Lõpuks ütleb kõneleja: Herrad kohtunikud, meie waatame teie, kui nende idude kandjate, poolehoidjate, kui 130 tuhande Stolõpini mõisnikkude kaitsjate peale, kes rahwa ja rahwa wabaduse waenlased on.

Ramishwili seletab muu seas: Esimesed riigiwolikogu saadikud ei ole oma kohuste wastu mitte truudust murdnud. Põhjusmõttelikult ei ole keegi makside maksmise ja sõjawäe wastu. Isegi äärmised pahempoolsed mitte, oigu küll, et nad wiimast ainult miilitsa näol õigeks tunnistawad. Ta arwab edasi, et saadikute laialiajamine walitsuse poolt kuritegu on olnud.

Esimees peatab kõnelejat ja ütleb, et wolikogu laialisaatmine isewalitseja käsul sündis.

Kõneleja räägib edasi ja heidab pilgu minewiku peale. Ta ütleb, et 17. oktobri manifest elule uue pöörde tõi. Walitsus ei suutnud jõudude tegelise pealetungimise wastu seista ja pidi järele andma. Riik astus uuele teele, kuid mitte kauaks. Rahwas oli wõidust waimustatud ja uskus.

Kõneleja kahwatab korraga ära ja langeb minestanult maha.

Saadikud nõuawad waheaega. Esimees kuulutab 10-ne minutilise waheaja wälja. Istumine algab kell 3 uueste. Ramishwili tunneb ennast nõrga olewat ja ei saa kõnet edasi pidada. Ta peab wangimajasse jääma ja kui terwis lubab, tahab ta järgmisel koosolekul oma kõnet edasi jätkata.

Shaposhnikow arwab, et rahwal õigus on maksusid mitte maksta ega nekrutisi anda. Kui rahwas ise ei taha, siis ei wõi teda ka sundida. Tema olla rahwale endi tegewusest aru andnud ja rahwas olla selle kohta oma nõusolemist awaldanud, mis kõige paremini sellest selgub, et teda kõnelejat, järgnewatel wolikogu walimistel jällegi ühel healel saadikuks olla walitud. Kui walimised tühjaks tunnistati, siis walisiwad talupojad ikkagi jälle mind saadikuks. Minu tegumiis on rahwa poolt heaks kiidetud ja kõigil muul, ühes teie otsusega, ei ole minu kohta mingisugust tähtsust.

Subtshenko kõneleb ja ütleb, et tema kõrgemat kohust selles näeb, et rahwas teda ja teise wolikogu liikmeks walis. Kõneleja meelest ei ole paragrahw 129 mitte hirmus, waid hirmus on see, et rahwaasemikka narritakse.

Eesistuja käseb kohtu wastu aupaklikum olla. Subtshenko jätab oma kõne pooleli.

Kubilis ütleb, kui Leedurahwa asemik, et Leedu rahwast juba 40 aastat Wene wõimude poolt taga on kiusatud ja nimelt, katoliku usu pärast. Teda süüdistati selles, et ta oma Jumalat mitte selles usus ei näinud, mis walitsuse poolt riigiusuks tunnistati, rahwas ägas wenestajate — missjonäride all, kõik tema palwed jäeti tähelepanemata. Kui 1905 aast. Wenemaa rahwastele õigus anti, saadikute läbi oma soowisid seaduseandliku kogu ees awaldada, siis usaldas ka Leedu rahwas enda saatuse oma saadikute kätte. Rahwas on oma asemikkude tegumiisi heaks kiitnud ja muuga ei ole meil tegemist.

Wragow seletab, et tema üleskutsele kaines olekus alla on kirjutanud. Ta olla kodusõites koosolekul rahwale enda tegewusest aru andnud ja üleskutse siin äraseletanud. Kas nüüd kohus mind õigeks mõistab wõi süüdlaseks tunnistab, see teeb mulle üks kõik wälja. Jõud, julgus ja wõimus on küll teie käes, aga õigust ei ole teil mitte, lõpetab kõneleja.

Dietz seletab muu seas: Wiiburi üleskutsele kirjutasin ma sellepärast alla, et omawoli wastu protesti awaldada ja sellepärast seisan ma nüüd süüpingis. Mõistate meid süüdlaseks, siis olete sellega rahwa usalduse kaotanud.

Würst Baratow leiab oma seletuses, et üleskutse ainult wõitluse abinõuks on olnud. Meie nägime 8. juulil, et Wenema head käekäiku ära taheti häwitada. Kas wõib seda kunagi andeks anda? Keegi ei jõua aga meie püüdmisi maha suruda ja ära tappa, niisama nagu keegi päikese walgust ära kustutada ei suuda. Ma usun, et ma nende pinkide peal ükskord Wenemaa waba kodanikkusid näen, kes ise wägiwalla tarwitajate wastu kohut mõistawad.

Neljas kohtupäew.

Ramishwili jätkab oma seletust edasi. Tähelepanemisewäärt on see kõne selle poolest, et esimees kõnelejat terwelt 16 korda peatas.

Peale Ramishwili ei soowinud keegi kohtualustest kõneleda ja sõna saab prokuröri abi.

Kui prokuröri abi lõpetab, wõtab kaitsja Teslenko sõna ja peab kõnet. Kaitsja leiab et süüdistuseaktis juriidilisest põhjendatud süüdistust ei ole. Süüdistus tahtis wormilist seadust kaitsta, sai aga ise tema rikkujaks.

Kaitsja Maklakow peab hiilgawa kaitsekõne ja walgustab üleskutse asja ajaloolisest ja politikalisest küljest. Ta ütleb, et prokurör, kes seaduse kaitsja peab olema, awalikult tema rikkumist nõuab, kui ta paragrahwi palub tarwitada, mida mitte teha ei wõi. Wene rahwas ootab küsimuse peale wastust: kus on meie seaduse kaitsjad? Kohtu otsus andku nüüd selle peale wastust.

Maklakowile awaldati tormilist kiitust.

Kõnelesiwad weel kaitsja Pergament, kes leidis, et kohtualused täitsa süütad on ja kohtualune Tshtshepkin, kes ütles, et tema üleskutsele allakirjutamist enda kõlbliseks kohuseks pidanud, et sellega õigusele läheneda. Tema arwab, et seltskond sellega otse hirmunud on, et siin rahwa asemikkude peale kohut mõistetakse.

Wann. adw. Aleksandrow peab, kui tööerakondlaste kaitsja, tulise kõne. Ta ütleb, et saadikud rahwa tahtmist on täitnud, ja nende kallid nimed ei kao iialgi ajaloo lehekületelt, nende armsad kujud jääwad jäädawalt meie südametesse.

Kaitsjate kõned on lõppenud. Korraga kõlab tuhandest suust mürisew hüüe: „Muromtsew Muromtsew!" Koridorides on äge liikumine. Seal seisab rahwa keskel wolikogu liige F. J. Roditshew, tänuadress käes. Muromtsew kantakse käte peal wälja. Hurraa hüüdmised ja tormilised käteplaksutamised kestawad edasi. Waimustus on suur ja üleüldine. Roditshew loeb tänuadressi ette. Muromtsew suudleb Roditshewi. Jälle kostab mürisew hurraa. Linnawahid ja shandarmid seisawad liikumata paigal ja waatawad pealt.

Wiies kohtupäew.

Prokuröri abi ei waidle kaitsjate kõnede wastu ja esimees paneb kohtualustele ette, wiimast sõna õigust tarwitada.

Muromtshew tõuseb püsti ja peab kõnet. Kõik juuresolejad ja kohtunikud kuulawad suure põnewusega Muromtsewi kõnet.

Muromtsew kujutab omas kõnes huwitawalt seda, kuidas walitsuseasemik esimese wolikogu kokkutuleku ajal temale seletanud oli, et Peterburis suwe ajal tööd ei taheta teha, olla soowitaw wolikogu juba mõne koosoleku järele puhkama läheks, kus juures nad päewaraha ikka edasi saawad jne.

Peale mõnesuguste waieluste kaitsjate ja süüdistaja wahel kuulutatakse otsus wälja, mis meie lugejatel juba teada on.

Otsuse kuulutamise järele awaldatakse kaebtusealustele ja kaitsjatele austust; mürisew katteplagin ja terwe lillede wihm täidab kohturuumi ja saadab neid kuni wälja uulitsale. (Sõnn.)

Muremäelt

tulewad täna sõnumed ja kopitawad lahkete lugejate südame pihta.

Tänawu on raske, raske aasta kõigile, kõige rohkem aga Eesti õppiwale nooresoole.

Kodust saadi weel wähem rahalist abi ühes, kui harilikult, sest et teda kodus ei olnud. Minekud kodulinnades on aga ligi poole tõusnud. Toiduained on nii kuulmata kõrged, et noor teadusehimuline õpilane, kes iga kopikat kümme korda peos peab keerama, enne kui teda wälja annab, õieti enam musta leibagi ei julge hamustada, mis nüüd niisama maksab kui ennem walge sai. Jukkaitega ei ole lugu teisete. Aga ta peab tubli olema, muidu wõtab läre külm siind uulitsal ja teeb jahedas toas tööwõimetuks. Sest kes jõuab tuba enam õieti soojaks kütta, kui iga puuhalgu kopikatega peab üles kaaluma? Ja teenistust nii harwa leida. Kes laseb oma lapsele palju eratunda anda ehk kulutab tema järelaitamiseks heameelega, kui igast küljest peab kokku hoidma? Ja kui palju aega ja jõudu ei pea enne raiskama, kui mõned kümned kopikad odawate eratundidega sisse wõtad?

Ega uus kooliaastagi parandusi ei too. Suurem jagu Eesti õppiwat noorsugu on talurahwa lapsed. Weel ikka on laialisel talurahwa pea sissetuleku hallikas linad. Aga kuidas sa neid selle wältawa pakasega harid? Ja hinnad nõnda alla wajutatud, et linaostja sulle arwab ei tea mis heateo ära teinud olewat, kui ta ülepea neid ostab, mis waewaga walmis saadi.

Kõrge muremägi mustab huigale õppiwale nooresoole uueaasta läwel wastu.

Mis siin teha, ehk jätta.

Kuulus Inglise täheteadja ja teadusemees Isaak Newton kirjutas oma elu lõpul: „Kui mina oma enese äranägemise peale tagasi waatan ja sealt kaugemale oma kaasinimeste waheldawa elu peale, siis on minu meelest, nagu seisaksin ma hiiglasuure mäe ees. Waade tema peale walmistab mulle äraütlemata walu ja lõikab sügawasse minu hingesse. See mägi on nii kõrgeks kaswanud wiletsusest ja kurbtusest, ohkamisest ja meeleheitmisest, täitmata soowidest ja kättesaamata lootustest, õnnetu inimesesoo terwest koormast, ja mida kauem mina seda mäge waatlen, seda suuremaks ja suuremaks läheb temo.

Pööran ma siis rõõmustust otsides silmad sealt ära, siis näen kõrwal, hirmumäe jalal weikest, kena küngast, tõsise õnne ja rõõmu, hingerahu ja õndsuse kuju. Nii olen mina palju aastaid otsa püüdnud igapäew üht osa mustast mäest päewapaistelisele rahukünkale kanda, et esimene weiksemaks läheks, teine aga suuremaks kaswaks, et kurbtus põgeneks ja rõõm rõõmu isunewa mi meie südamesse asuks. Oli seda mõni päew ka ainult üks terakene, mis ma teine poole jõudsin kanda, kui ma wanale emakesele tema kadunud pennigi üles otsisin ehk asemele andsin, kurwale julgust tegin, mahajäetud ja ekstnud inimesele

---

Kõik seesisiwad mutile õnne.

„Keh, see meel?" küsis karu.

„Kõige inimesest," käskis ahw.

„Tõeste, inimese oleme meie hoopis ära unustanud," urisesiwad kõik loomad.

„Inimene ei ole aga mitte loom, mis on meil tema arwamistega tegemist?"

„Kõik mis loodud, on loom," tähendas keegi haiga seast.

Karu kutsus koera, siili ja roti, käskis neid linna joosta ja esimese wastutulewa inimese käest küsimise peale: „mis on elu eesmärk ja mis on õnn?" wastust nõuda.

Koer, siil ja rott läksiwad.

„Pidage meeles," möirgas karu tagant järele.

Koer liigutas pead ja ütles: „Hea küll, — küll saame juba ilma sinu meeldetuletuseta."

Nad jooksiwad õhtu ja öö, ning alles wastu walget saawad linna. Kuid — kõik uulitsad oliwad tühjad, ei ühtegi inimest kuskil, kõik magasiwad.

„Waja hommikuni puhata," ütles koer. „Ühtegi hingelist ei ole näha."

Ja käskjalad hakkasiwad aia ääres magamise kohta otsima.

Seal kuulewad nad korraga, et keegi laulab. Waatawad, keegi naesterahwas tuleb. Punane kübar, kassis juuksed, riided poriga, laheb, laulab ja hoiab seinast kinni.

„Haiseb wiina järele," ütles koer.

„Pole meie asi! Meile öeldi, et esimese wastutuleja käest asja küsida," piuksus rott.

Koer jooksis naesterahwa juurde ja küsis:

„Prowa, kas ei wõiks teie mitte kahe minu küsimuse peale wastust anda: „Mis on elu eesmärk ja mis on õnn?"

Naesterahwas jättis laulmise järele, pööras näo nende poole, kust küsijate suur sinine muhk silma all wastu wahtis ja pajatas:

„Wõin."

„Elu eesmärk on seltskonna teenimine ja õnn — puhkamine," lõpetas tema ja hakkas nutma.

„Kas said aru?" küsis siil. „Waadake, et mitte koosolekul ei waletaks."

„Hea küll, kuulsime. Waata aga, et ise mitte ei sega, siis ei tea keda uskuda," urises koer ja kõik pöörasid tagasi.

Saiwad pärale, seletasid asja ära ja naesterahwa arwamine kirjutati sisse.

Häkitselt lisendas kukk:

„Waadake nüüd keda uskuda, naist ja pealegi joobnud naist!"

„No teie leidsite küll inimese!"

Naesterahwa arwamine kustutati maha.

„Siiski on ometi waja teada, mis inimene ütleb," rääkis ahw.

„Jookske jälle linna, aga ruttu!" karjus eesel.

„Meie oleme wäsinud, jookse ise," wihastas koer.

„Waadake, waadake!" kisendas kägu. „Inimene, inimene."

Tõeste nähti kaugel metsa weeres talumeest, kes kündis. Ruttu jooksid kõik tema juurde, igaüks tahtis kuulda, mis tema ütleb. Jõudsiwad pärale, näewad kuidas mees tugewa kätega atra juhib, ilma mütsita, juuksed silmade peale langenud. Hobune weab kõigest jõust.

Karu astus ligemale ja küsis:

„Ütle meile, mille jaoks sa elad ja mis on õnn?"

Mees hakkas naerma. — Tühja asja küsiwad. „Elame, et töötada ja kannatada," hakkas ta noomiwalt.

Kõmin käis loomadest läbi, seda oli eesel ütelnud.

Mees ehmatas ära, kuid ütles siiski edasi:

„Elame jumalale ja seaduste järele."

„Seda on küll juba üteldud, — elawa ja surnu seljast nahka kiskuda! Kae mul pühasid, kulliga. Ära põikle kedagi, räägi õigust," sundis rebane, kes jällegi teiste hulgas oli.

„Meie oleme rumalad loomad, aga sina oled inimene," ütles karu mehele.

„Sinule on tarkus antud, aga sa käed ennast eesli ja kulliga kõrwuti. Kõigil loomadel on oma eesmärk maa peal, mis üksi temale on määratud. Häbene, kas sul midagi ei ole. Räägi, mis tarwis sa elad!"

„Kannatage, mis teie nüüd selga tükite," wihastas talumees. „Laske mõtelda."

Istusid loomad siis ootama. „Ootame, saab hobunegi puhata, kah loom!"

Mees mõtleb, mõtleb, — siis raputab pead ja kisendab:

„Hei, teie loomad, kuulge! . ."

Loomad hüppasiwad üles, ajasid kõrwad kikki ja jäiwad ootama:

„Mis tema nüüd meile ütleb?"

Kes ära arwab, on õnnelik.

Mõndasugust.

Kõige suurem briljant.

Warsti pannakse Inglise kuninga Eduard VII. krooni külge weel üks briljant, mille truualamlik Transwaal talle kingib. Briljant „Hulliwan" on kõige suurem maailmas. Tema lihwimise kallal töötawad praegu paremad Amsterdami meistrid.

Praegusel ajal peetakse Inglise kuninga krooni üheks kallimaks Europa kuningate kroonide seas.

Mehed, kes külma ei karda.

Soomest teatatakse, et Helsingis kaks noortmeest elada, kes iga päew ühes jää sisse raiutud augus ujumas käia. Nende wees wiibimine wäldaia umbes kolm minutit. Kõige külmematel päewadel, kui inimesi lähedal ei ole, jookstа nad weel peale ujumist ihualasti supelusmajast üle jää kuni Skällarni saareni ja sealt tagasi, ilma et nende terwis selle all migagi kannataks. Noored mehed pidada nagu roosinupud terwed ja wärsked olema.

taewast sõpra, õiget teed näitasin — ma ise leidsin sellest suuremat palka ja olin kahe wõrra rõõmustatud, kui ma inimese leidsin, kes mind mitte ainult ei aidanud, waid kes mind ennast armia õnnekünka ligi wiisiwad, sest et neil seesama nõuu oli, kui minul."

Kas ei wõiks suur tähetundja meilgi täheks saada, mis meie musta muremäega peame peale hakkama?

Kullas elab meist wähe, aga mis oleks, kui hulgani käed külge paneksime? Kas meie ühendatud jõuul muremäge mitte ei peaks suutma raasukenegi madalamaks kaewata?

Mullu ütlesime: „Ma tahan sest ma jõuan," ja raasukestest kogus 679 rubla 51 kopikat kokku. Sellele tuli lisaks 2 rbl. 05 kop., mis 1906 aastast üle jäänud ja 6 rbl. 45 kop., mis 1906 a. õnnesoowide nimel järel on makstud, — kõik kokku 688 rbl. 01 kop. See on enam, kui kunagi enne. Raasukeste korjajaid, usaldusmehi, oli meil 96. See oli kolm korda niipalju kui enne. Suuri andeid tuli wähe. Aga hulgast kopikatest saiwad wiimaks ometi rublad, kümned rublad, sajad rublad. Ärgu seal weel keegi wabandama: „Mis minu natukesest saab?"

Sellest uueaasta õnnesoowide rahast jagas „Bergmanni Abiraha" walitsus — ilma protsendita laenu kujul — üliõpilaste seltside kaudu wälja:

Tartu „Eesti Üliõpilaste Seltsi" kaudu 100 rubla.

Tartu „Ühenduse" kaudu 50 rbl.

Riia „Vironia" kaudu 75 rbl.

Riia „Laine" kaudu 50 rbl.

Peterburi „Eesti Üliõpilaste Seltsi" kaudu 101 rubla.

Peale selle andsime otseteel:

Kahele maalikunsti õppijale Peterburis 75 r.

Kolmele muusika õppijale Peterburis ja Helsingis 173 rubla.

Ühele Helsingi üliõpilasele 50 rubla.

Kõik kokku: 974 rubla. (Jagamata jäi 14 r. 1 kop.)

See on küll, nagu tilgakene wett tulise kiwi peale, aga ta on ometi enam, kui mitte midagi. Sagedaste olime kimbus, kellele abipalujatest anda, keda ilma jätta. Tuhanded oleksiwad marjaks ära kulunud, kus sajad üksi käepärast seisiwad. Aga meie tahame wäsimata edasi püüda, et tuhandetesse jõuda. Ja meie jõuame sinna, sest meie peame. Meie peame nikaua, kuni mitte kõige kibedam puudus kustutatud ei ole.

Kõiki lahkeid andjaid ja annete wastuwõtjaid ja edasisaatjaid südamest tänades awab Bergmanni Abiraha walitsus uueaasta õnnesoowide wäljakuulutuse 1908. aasta kohta.

— Jälle hüüame kõiki Eesti wendi ja õdesid üles, kelle südamed soojad on oma rahwa tulewiku, meie nooresoo kaswatamise ja edenemise wastu: ärge wäsige ja tüdinege weel mitte. Abi läheb kibedamini waja, kui kunagi enne!

Jälle pöörame palwega Eesti seltside poole: ärge unustage oma aasta aruannet walmistades seda panka mitte ära, kuhu teie oma ülejäägist kõige tulusamalt wõite panna kasusid kandma: Eesti õppiwat noortsugu!

Jälle uuendame soowi oma usaldusmeeste ja ajalehe toimetuste wastu: wõtke seegikord korjamise waewa oma peale, aga õhutage ka teiseid ja tüüke kuumaks jahedaid, et teil midagi saata oleks! Ajalehe toimetuste kaudu on lehetellijatel nimelt kerge oma armukinki edasi toimetada. Kui iga lehetellija oma tellimise rahakaardile mõnikümmend kopikat juurde lisaks, wist peaksime siis „uued aidad ehitama," kuhu seda nandi kõik panna.

Mis arwate teie, Eesti õppiwa nooresoo sõbrad, kui suur auk tekkiks küll mustawa muremäe sisse ja mis wali tänuhüüd kostaks päikesepaistelise künka otsast teile wastu, kui meie tänawu kõik Newtoni kauni eeskuju järele teeksime ja muremäge wõimsalt hakkaksime maha kaewama — kõik, kõik, wiibimata wiimane maa?!

Annete wastuwõtjate nimekirja leiawad lugejad selle lehe kuulutuste küljel.

Wäljamaalt.

Saksamaalt. Ka Saksamaa hakkab ametnikkude rohkust ülearuseks pidama ja otsib abinõusid, kuidas nende arwu wähendada. Põhjust selleks andis asjalugu, et ametnikud jällegi palga kõrgendust nõudma hakkasiwad ja oma nõudmistega juba nii kaugele on jõudnud, et palga kõrgendamise küsimus warsti maapäewal harutamise alla tuleb. Et aga ametnikkudele palga maksmine riigile mitte liig raskeks ei läheks, tahetakse ka teist küsimust, ametnikkude arwu wähendamist kõne alla wõtta.

— Saksa merewäe peawalitsuses on uue kanali plaan harutusel, mis Balti merd Põhja merega ühendama saaks. Kanali ehitus arwatakse ligi 300 miljoni maksma minewat, kuid kanalil saaks Saksamaa kohta wäga suur tähtsus olema, nii et politika mehed seda summat mitte kõrgeks ei pea. Uus kanal teeks Saksa sõjalaewastikul wõimalikuks lühikese ajaga Balti merest Põhja merde sõita.

Hiinamaalt. Mäss Hiina sõjawäes. Selle kuu alguses oli Amuri kaldal Aiguni alewis Hiina sõjawäes mäss. Soldatid tapsiwad oma juhataja ja ohwitserid ära, sest et wiimased nendega liig toorelt ümber käisiwad. Peale ülemate tapmise wõtsiwad soldatid röövkäikusid ette ja riisusiwad mitu küla paljaks, ka Wene karawanid saiwad röövlite poolt kannatada. Mässajate arw kaswas iga kiireste ja mõne päewaga tõusis röövlite arw 900 peale. Walitsus saatis mässu waigistamiseks 1000 meest jalawäge 8 suurtükiga ja 500 ratsanikku wälja. Kokkupõrkamise juures taganesiwad mässajad teise tee peale ja hakkasiwad Tsitsikari poole minema. Karawanide liikumine on ajutiselt ära keelatud. Ka mujal walitseb sõjawäes rahutu meeleolu, sest et soldatid wiimaste kuude jooksul enam palka ei ole saanud.

Jaapanist. Hiljuti loeti Jaapani parlamendis walitsuse deklaratsion ette, milles ka wälimise politika tegewus ära on määratud. Wälimise politika aluseks loetakse Jaapani-Inglise lepingut. Kardetawaks punktiks wälimises politikas tuleb wahekorda Hiinamaaga arwata. Seenmisi Mandshuria ja Korea piiride pärast arwatakse warsti lõpule wiia wõidama, niisama on ka wahekord Ameerika-Ühisriikidega wäga sõbralik. Deklaratsioni lõpul tähendatakse ka selle peale, et Korea printsi Tokiosse asumine selle riigi ühinemist Jaapaniga tähendab.

Wenemaalt.

Peterburist. Endisele admiralile Nebogatowile, kes praegu Peetri-Pauli kindluses wangis on, tahetakse „Nasch Ponedelniku" teatel uuel aastal armu anda. Tahetawat nimelt karistuseaega lühendada, nõnda, et Nebogatow juba jaanuarikuu wiimaste päewade sees lahti wõib saada.

— Maaküsimus wolikogus. Kadetidel on mõte maaküsimust wolikogus harutuse alla wõtta. Mõned seisawad aga selle wastu ja arwawad, et weel paras aeg ei ole tulnud. Tähendatud küsimus tõmbaks aga talupoegasid saadikuid kadettidele palju ligemale.

Moskwast. Ajalehe trahwimine. Moskwa kindral-kuberner on ajalehe „Nasch Ponedelniku" toimetajale 3000 rubla trahwi määranud.

Ufast. Nagu näljahädaliste awitamise komitee teated räägiwad, olla Ufa kubermangus, Belebei maakonnas 102,000 talupoega näljas. Kreisist tuleb suurel hulgal palweid, et näljanoatele elanikkudele söögimajasid ja odawat wiljamüüki kuidagi wiisi organiseeritaks.

Kodumaalt.

Holstrest. Uus wallamaksu jaotamise wiis. Holstre wallas seisnud wallawanem kõigest wäest wallamaksu jaotamise uue korra wastu ja kiunitanud oma ägedusega wolikogus suurt meeltkärewust, aga et peremeeste seast paar tükki oma heaied ilmamaata wolimeeste poole annud, siis olnud nende wõit kindel ja 1908 aasta wallamaksud jagatud uue wiisi järele niimoodi ära, et üks osa walla wäljaminekute katmiseks tarwitatawast summast maapidajate kanda määratud ja nimelt endise rendi rublade suuruse järele, iga rendi rubla pealt 5 kopikat, järele jääaw summa jaotud siis kõik ühewõrra, niihästi maapidajate kui ka ilmamaata maksumaksjate peale, ära. See uus wallamaksu jagamise kord on ilmamaata maksjate maksu märksalt wähendanud. Sellejärele tuleb 1908 a. wallamaksu õigeusulistel 1 r. 22 kop. ja luterlastel 2 r. 60 kop., kuna endistel aastatel luterlastel maks ikka ligikaudu 4 r. ja õigeusulistel alati üle 2 r. oli, kuna nüüd kohaomaniku kõige kõrgem maks 12 r. 50 k. on. Kuigi maaomanikkude wallamaks selle jagamise wiisi läbi tõuseb, ei tee see neile siisgi suurt raskust, sest kohtade ostuhinna kinkimise läbi on nende iga-aastane sissetulek 12,700 r. suurem, sellepärast ei oleks Holstre maaomanikkudel mitte õigust wolikogu tegewuse üle nurisedа, sest see tegu on ajakohane ja pidi niimoodi sündima. Olgu ta ka teistele, kes weel uuenduste peale pole mõtelnud, eeskujuks. Holstre wallawolikogule, kes uuenduse asjus waesemate inimeste kasuks weikese sammu on astunud, ütlen seega südamelikku tänu.

Holstre walla ilmamaata maksumaksja liige A. K.

Suure-Jaanist. Siinsel Karskuse seltsil oli jõulu teisel pühal lõbulik koosolek Lemmakõnnus hra A. Jaeski talus. Esimees H. Johannson tuletas awamise kõnes meelde, et jõulu pühad oma algmõiste poolest rõõmu ja rahu pühad olla, milleks neid juba ligi kahe tuhande aasta eest peetud. Kuid rõõmu ja rahu olewat aga praegu ilmas wäga wähe leida. See tulla suuremalt jaolt sellest, et inimesed wale rõõmu ja wale rahu armastada. Inimesed ei otsida rõõmu ega rahu mitte ligimese armastusest ega kainest ja karskest elust, waid ligimese wihkamisest, alkoholi tarwitamisest jne. Hakkasiwad inimesed aga ainult õiget rõõmu ja rahu taga nõudma, siis oleks ka kõneleja arwates ilmast palju rohkem rõõmu leida. — Hrade M. Klettenbergi ja H. Johannsoni kahekõne — „ettewaatust abielusse astudes!" — oli küll kaunis pikk, aga teda kuulati põnewusega. Ettekanne „purjus naesterahwa jõuluõhtu," läks keskmist wiisi. Hra T. Allikas'e ettekanded jäiwad ettekandja haiguse pärast wälja. Lõpuks oliwad ringmängud. Osa wõtmine oli keskmine. n.

Wastemõisast. Siine walla wolikogu tegi kahel omal detsembri kuu koosolekul mõnesuguseid otsuseid, milledega mitmed walla liikmed rahul ei olnud. Esiteks otsustas wolikogu kooliõpetaja hra A. Krieger'ile, kes Järwere wakkuse Kasari kooli pealt möödaläinud kewadel lahkus, nende wilja punde eest tasu maksta, mida hra Krieger nim. kooli juurde oli istutanud. Teiseks otsustas wolikogu mõnede wallaametnikkude palkasid weidi kõrgendada. Kumbagi nende otsusega on wolikogu õigetmeelt üles näidanud. Hra Kriegeri poolt Kasari koolile jäetnud puud ja muud asjad oliwad tõeste seda wäärt, et nende eest tasu määrati, kuna nende ilmatasuta ära wõtmine ülekohus oleks olnud. Walla ametnikkude palkasid suurendati ülemuse nõudel, sest et nendest mõned enne alla seaduslise määruse oliwad. Ainult wallawanema abide palk sai 2 rubla seaduslisest määrusest kõrgem määratud, nagu see ka enne nõnda oli. —n.

Kaarlist. Sellest hoolimata, et hiljuti wolikogu meie uuele walla- ja kohtukirjutajale hra Kõrwite sada rubla palka juurde lisas, andis wiimane wallawanemale teada, et ta omast ametist lahkub. 17. skp. oli wolikogu koos nõupidamas, kust jälle niisugust kirjutajat saada, sest et praegune kirjutaja otsekohe lahkus. Muidugi oleme meie juba kewadest saadik ilma kirjutajata, mis wallarahwale mitmet pidi wäga halb oli ning mõnesgi tühises õienduses palju raskusi tegi. Ülemalnimetatud päewal oli ka üks kohasoowija kandidat wolikogu ette ilmunud, ja et tal ka tarwilikud tunnistused ligi oliwad, ning weel pealegi oma walla mees, siis wõeti kohe kuulikestega walimine ette. Walimisel ei saanud ta aga healteenamust ja sellepärast määrati uus walimine.

— Mõni päew tagasi suri keegi mõisa öömaht Kimmu Londi poodi häkitselt ära. Nagu tohtrid tõendanud, olla ta enne wa kibedat rohkeste pruukinud.

— Kange külma tõttu on madalamad weed põhjani kinni külmanud ja kalad ning wähjad on surma saanud, ka konnad on ojade põhjas koos otsa saanud. bei.

Walgast. Turu protsess. Segadused turu asjus ei taha ega taha weel lõpule jõuda. Sellepeale waatamata, et linnasaad juba ligi pooltosinat aastaid täh. turu protsessi arutenud, pole walklastel siisgi õnneks saanud omale sündiat turu kohta leida. Sügisesel linnawalituse koosolekul turu asjus, jõuti asja ometi kord nõnda kaugele wiia, et turg mäemeeste ukse ette, s. o. Pihkwa, Wõru ja Aleksandri uul. nurkadele wõidi asendada. See andis loota, et nüüd kord protsess ometi lõpetatud on ja turu rahu, kui mitte igaweseks ajaks, siis mõneks heaks aastaksgi maksma jääb. Kuid wõta näpust! Peagi tõstsiwad alamehed sellewastu woljut protesti, ja ootasiwad tundi, mil mäemeestele kubjaga nende tegu kätte tasuda. Ja peagi jõudis alameestele tähtjas päew kätte, mis turu politikase uue pöörde tõi. Wiimaks jõudisgi pidu, õigem ütelda esimene turupäew kätte, mis oma rahwarohkuse tõttu alameestele suurt lõbu tegi. Aga kuidas siis turg tekkis? Ammugi oli Luke mõisa walitsus teada saanud, mis alameeste südant nõnda wäga waewas. Kõike seda kurba turu lugu kuulda saades, tundnud nim. mõisawalitsus alameeste paha seisukorra üle haledust, ja on neile ise turu lubanud muretseda: ei keskmudgi kona, ja peagi nägi terwe Walk, kuidas alakülas turg justkui maapõuest üles kerkis ja mäemeeste häid kaisusid j. m. lootusi pihuks pekstis. Wiimaste lugu on weel seda saudem, et nad oma turu korraldamiseks suuri summasi „magama on pannud" ja alameeste madala süüi takseerimise tõttu oma „kunded" kaotanud. Millal ja millega niisugused turu protsessid wiimaks lõpewad, pole wõimalik ette ära näha. Nagu kuulda, arwatanud „uue turu" loomine mäemehi niiwõrd, et nad 20. skp. äraveetud linnawalituse koosolekul turu asjus jälle läbirääkimisi on pidanud ja mõtteid wahetanud, kuidas nõlosam otse ala turgu ära kaotada.

Kohalikud sõnumed.

Teisel jõulupühal kanti lenatkus Põllumeeste Seltsi saalis „Wabaduse" näiteseltskonna poolt Ignazio Mastroposana ajalooline waatemäng „Martin Luther" ette. Kohe alguses wõis märgata, et näitelawa sisseseade juures hoolega tööd oli tehtud ja wiimane pealtwaatajates seas huwitust äratas, niisama oliwad ka näitlejate riided pealtwaatajatele uudiseks. Mis ettekandesse puutub, siis wõib seda üleüldse waewalt rahuloldawaks nimetada. Mõned mängijatest saiwad küll oma osadest täieste jagu, kuna aga suurem hulk wäga puudulikult mängisiwad. Esimeste seltsa tulewad Katarina (neiu J. Sild) Martin Luther (A. Suurkask), Ennier (F. Jürgens), Friedrich Tark (T. Söber), Melanchton ja siis wahest weel Lutheri wanemaid (M. Kallas ja A. Raid), niisama ka Hermanni osa etendajat arwata. Teised aga ei suutnud oma ettekandesse midagi isetoomulist panna, ehk mõni küll seda kõigest wäest teha püüdis. Nii püüdis Hyronimus Baumgarteni osa etendaja (M. Mörd) oma meeleliigutust sectäbi awaldada, et ta ennast igatepidi ringutas, oma jalgu risti seadis, kätega õhus poognaid tõikas ja kehakatteid siia ja sinna pildus, nii et ta wiimaks otse wäljakannatamatalt ja naeruwäärliseks muutus. Hra Mördi isetoomud on midagi koomilist, naeruleinundiwat, nii et ta näitemängudes, nagu „Mets" oma Onnekoi osas otse hiilgawalt mängida wõib, kuid kangelase ehk tõsises osas ei ole temal juba oma liigutuste pärast wõimalik hästi mängida, sellep. nägime ka, et noor rüütel, kes õnnetult armastab, pealtwaatajates mitte kaastundmust ei ärata, waid neid naeru kõhistama sunnib. Kardinal Aleander, krahw Taubenheim ja rüütel Taiberg rääkisiwad nii taia, et nende sõnu waewalt esimestes ridades kuulda wõis. Erasmus Roterdamist püüdis wõera healega rääkida, kuid see muutus kohati liig sunnitawaks, mis kõrwale halb kuulda oli. Ainult mõnel üksikul mängijal oli oma osa hästi kätte õpitud, kuna suurem hulk, isegi Luther, endid etteütleja peale toetas. Ka etteütleja nähti nii kibedaste ametis olema, et ta heal mõnikord kuni wiimaste pinkideni kuulda oli. V.

— Teisel jõulupühal, 26. detsembril etendati Wilj. Käst. Awiand. seltsi näitlejate poolt seltsi omas saalis Minna Canthi kolmejärgulist laulудega näitemängu „Roinila talus." Tükk kujutab meile Soome rahwa elust ilusa pildi silmade ette, mis seda meeldiwam saab, et selles meie enda talurahwa kodust elu ja olu näed. Muusika, mis näitemängu saadab ja Soome rahwa wiisidest kokku on põimitud, annab tükile iseäralise ilu, mida heameelega kuuled ja waatad. Soome rahwa kurb-tõsine muusika awaldab kuulaja peale imelist mõju. Oleks nagu midagi omast ja ühist, tunduks, nagu tulekesiwad need wiisid su enda südamest. Mis ettekandesse puutub, siis wõib seda wõrdlemisi heaks nimetada. Kokkumäng oli kohati õige ladus. Üksikutest osalistest peame kõige pealt neiu Kannikest Anna osas ja neiu Kallast Elli osas nimetama. Esimene oma tunderikka mänguga teenis tõsist kiitust ära, kuna ka teise lapselikku ja lõbusa iseloomu kujutamise juures kiitusega kiđsi ei tihka olla. Weel mängisiwad hästi hra Petroff Mauno osas ja hra Jaanus wana Roinila osas. Hra Petroffi käes õnnestasiwad iseäranis ägedad meeleawaldused, kuna hra Jaanus toredat Soome talutaati silmade ette kujutas. Ka teised osalised, keda nummnappusel üksikult ette lugeda wõimalik ei ole, mängisiwad enam-wähem rahuloldawalt. Laul ja orkestri kaasmäng awaldasiwad kohati taktinõrkust, mis aga mängu läbi äratatud üleüldise tundmuse warju ära kadus. Näitlejatele sai tormiline kiitus osaks. Osawõtmine oli elaw, sissetulnud ligi 60 rubla. —k.

— „Meie Kodumaa" wäljaandja herra M. Mörd on 24. skp. arestist wabastatud.

Teated.

— Teise Siberi raudtee ehitamiseks tahetawat wangisid abiks wõtta. Need pidada raudtee teenijate ja saperidepataljoni järelwaatuse all töötama.

— Samara sõjakohus mõistis sandarmiohwitseri Parfenowi politikasüüdlaste kautsjoniraha raiskamise pärast $2^1/_2$ aastaks wangiroodu.

— Politsei departemang on Wene rahwa ühise wõitluse organisatsioni uurimise asja ära lõpetanud. Kogutud materjal on siseministe asjade ministri kätte antud. Jolloje tapmise kohta puutuwad teated on kohtuministri kätte antud.

— Kiiewis on kolmandama wolikogu liige, Kowna kreisi mõisnikkude peamees G. N. Rawrotski ära surnud.

— 26. detsembril saadeti Peterburist saksa wangisid 200 inimest Siberi poole teele kelle hulgas hulk politikasüüdlasi leidub.

— Peterburis on 20 aastane Aleksandrow 16 aastase tütarlapse Smolina armukadeduse pärast ära tapnud.

— Peterburis on talupoeg Koribunow purjuspeaga oma naese ära tapnud.

— Tõendatakse, et Moskwa salapolitseil korda olla läinud, Jollos'e tapjate jälgile saada. Lähem uurimine olla selgeks teinud, et kuritöö hakkatust ühest Tweri lõbumajast otsida tulla.

— Ufa kubermangu semstwo tahab Belebei kreisi näljahädaliste heaks 623,000 puuda wilja laenuks paluda ja kolme tõuna-õhu näljahäda all kannatawate kreisi heaks üks miljon puuda.

Uuemad sõnumed ja telegrammid.

Jelisawetgradist. Nowoitkodubi alewi elanikkudele määrati 1500-rublane trahw peale, sest et nad Bergeni wõwabrikus tulekahju kustutamisest kõrwale hoidsiwad; trahwiti ka Jefimowka ja Pustelnikowi küla rahwast 250 rublaga, sest et nad tulekahjule ei tulnud. Peale selle on wollawanem ja kaks külawanemat mitmeks täht ajaks arresti pandud.

Kiiewist. Endisele saadikule Lototile, keda Wiiburi üleskutses süüdlaseks mõisteti, on ettelugemine „Juguelu küsimus ja kaswatamine" ära keelatud.

Odessast. Salapolitsei endine agent Ostrowmow, kes anarhistide organisatsioni aktis ja organisatsioni käsu peale teise agendi Moisejenko ära tappis, mõisteti sõjakohtu poolt poomise surma.

Warssawist. Püüawawmu hospidalist jooksiwad põgenemisel olewad politikawangid Ratschinskaja ja Kosserski ära keda Siberisse oli mõistetud.

Õhtul ilmusiwad sinna haigemajasse weel kümme sõjaristus meest ja lasta ähwardades wiisiwad nad politikasüüdlase Ostrowski ära.

Lodsist. Kristirahwa töölisteselts hakkas rahwamaja ehitama.

Toimetusele saadetud raamatud.

„Emakeele õpetus ja kirjalikud harjutused" Eesti alguskoolidele. A. Jung. Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus 1907 a. 90 lhk. Hind 40 kop.

„Ants Raudjalg." Aino Kallas. Eesti jutustus. Soome keelest J. Rawik. Trükitud „Postimehe" trükikojas Tartus. 133 lehek. hind 70 k.

„Eestimaa Rahwahariduse Seltsi 1906/07 a. aruanne." Trükitud M. Schifferi trükikojas, Tallinnas. 114 lehek.

„Kiwid ja killud." Kogunud Willem Reimann. Esimene osa 172 lehek. Hind 1 rubla. Eesti Kirjanduse Seltsi toimetused № 1. „Postimehe" kirjastus — Tartus 1907 a.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja: **K. Põllasepp.**
Tegew toimetaja: **H. Rausing.**

Õiendus. Tänase numbri esimeses juhtkirjas on üheosa lehtes sõna „kergeks" mustaks jäänud. Palume seda lahkeste wabandada.

„Rahwaleht“

kaks korda nädalas ilmuw

politikaline, majandusline ja kirjandusline Eesti ajaleht

hakkab 1908 a. kolmat aastat märksa laiendatud eeskawa järele ilmuma.

„**Rahwaleht**“ töötab tõsises rahwameelses waimus ega lase ennast parteilikust waenust juhtida. „**Rahwaleht**“ on oma tõsise ilmawaate ja wäsimata edasipüüdmise läbi enesele suure ringkonna lugejaid koguda jõudnud, ning loodab tulewikus weel laialisemat tähelepanemist ära teenida wõima.

„**Rahwalehe**“ alalised toimetuse liikmed on H. Ramsing (endine „Postimehe“ toimetuse liige) ja E. Werk. Peale selle toetawad oma töödega „Rahwalehte“ wäljaspoolt hulk tähtsamaid Eesti kirjanikka ja teadusemehi.

„**Rahwalehe**“ majandusline seisukord on igatepidi kindlal alusel ja keegi ei pruugi karta, et ta lehe kinnipaneku korral rahast ilma jääks, waid toimetaja-wäljaandja on selkorral, kui lehe ilmumisele mingisugust takistust peaks tehtama, walmis igaühele selle aja eest, mil leht ei ilmu, raha tagasi maksma ehk selle summa eest raamatuid saatma, nagu keegi seda ise soowib.

„**Rahwalehel**“ on oma trükikoda ja raamatukauplus.

„Rahwalehe“ lugejad saawad 1908 a. hinnata kaasa:

1) **Nädala kaasande: „Kirjandusline lisa,“** 8 lhk., milles põnewad romanid ilmuwad; aastas umbes 400 lehekülge.

2) **Kuu kaasande: „Teadusline lisa,“** 16 lhk.; aastas umbes 200 lehekülge.

3) **Kuu kaasande: „Lõbus ajawiide,“** 4 lhk., milles palju nalja ja pilget ilmub.

4) **Tasku kalendri** 1908 a. peale; wahariide sisse köidetud taskuraamat metsa kubikmöötude ja muude tarwiliste tabelite ja teadetega.

5) **Ilustatud seina-kalendri** 1908 a. peale.

6) „**Rahwalehe**“ aastatellijad, kes tellimise-raha tulewa 1908 a. peale enne wanaaasta lõppu peatalitusele ära saadawad, saawad peale ülemal nimetatud kaasannete weel **ühe eksemplari järgmistest raamatutest hinnata kaasa:** 1) M. Kampmanni **„Praktiline grammatika,“** hind kõwas köites 30 kop.; 2) M. Kampmanni **„Kirjaseadmise õpetus,“** hind kõwas köites 30 kop.; 3) R. S. Schneideri **„Täielik loomade tohter,“** hind 30 kop.; 4) **„Maja tohter,“** hind 30 kop.; 5) Kaupis Heikki roman **„Tee awajad,“** hind 40 kop.; 6) Johannes Linnankoski roman **„Laul tulipunasest lillest,“** hind 1 rubla; 7) Agronom Schulzenbergi **„Põllumehe majapidamise arweraamat,“** hind 1 rubla. Kahele wiimasele raamatule tuleb lisamaksuna 50 kop. ligi maksta. Tellimise juures tuleb ära tähendada, missugust raamatut keegi omale saada soowib.

„**Rahwalehe**“ tellijatele, kes wanaaasta sees 1908 a. peale tellimised ära saadawad, pandakse leht sellest päewast alates, mil tellimine toimetusesse jõudnud, käima; ka saadetakse soowitataw raamat kohe ära.

„**Rahwalehe**“ tellimisi ja kuulutusi wõtawad kõik paremad raamatukauplused ja muud tellimiste wastuwõtjad wastu. Korralise ja rutulise asjaajamise pärast on aga soowitaw, et lehte otseteel peatalitusest tellitaks.

Ilma postirahata wõib „Rahwalehte“, peale kihelk. postide, weel järgmistest kohtadest tellida: Abja-Palnojal **Laats'i** kaupl. — Karksi-Nuijas **Kinsiaas'i** kaupl. — Halliste-Kullal **Sulzenberg'i** ja **Winter'i** k. — Olustwere wakjalis **E. Larelei** j. — Suure-Jaanis **K. Reimanni**, **M. Liima**, **Utsari** ja **A. Mutli** kaupl. — Wõhmas **Tulta'i**, **Martinsoni** ja **Ilase** kaupl. — Kõos **T. Kiimanni** j. — Arkmal **Ilwese** kaupl. — Tõrwas **G. Karro** raamatukaupl. — Hummulis **J. Wõlk**

„Rahwaleht“ maksab: aastas postiga **3** rbl., postita **2.40** kop.
pooles aastas „ **1.50** kop., „ **1.20** kop.
kuus „ **30** kop., „ **25** kop.

Proowinumbrite saatmiseks palume adressisid üles anda!

Adress kiht- ja rahakirjadele: **гор. Феллинъ, Лифляндія, „Rahwaleht.“**

Kõige austusega „Rahwalehe“ wastutaw toimetaja ja wäljaandja **A. Tõllasepp.**

Põhja Amerikasse ja Kanadasse

wõiwad wäljarändajad rutemini, paremini ja odawamalt „Soome Aurulaewa Seltsi“ kõigekohasemalt sisseseatud laewade peal reisida. Laewade ärasõit iga reisipäew Helsingist. — Eestimaalt Helsingi peab reisima üle Peterburi raudteega.

Päris muidu

annab Kanada walitsus igale wäljarändajale **160 aakrit maad**. Lähemaid teateid priimaa kui ka alandatud reisihinna üle annab Soome laewaseltsi wäljarändajate kontor.

Suomen Höyrylaiwa Osakeyhtiön
Siirtolais osasto
Helsingfors.

Oma austatud kaubatarwitajatele

annan seeläbi teada, et minu

kauplus Wiljandis

5. detsembrist s. a. Tallinna uulitsasse

omasse majasse

ülewiidud on.

Chr. Rotermann.

Wiljandis.

Teatan

auustatud wiljandlastele

et mina oma meierei

piima-kontori,

mis siiamaale Sunnel turul oli, 3. **jaanuarist 1908 Posti uul. Schnurbergi majasse „Casino“ kõrwale** (Käsitööliste Seltsi ligidal) palju suuremalt sisseseatud ruumidesse siise sean.

Uues korteris on korralikkude ja igatepidi piimatalitusele sündiate ruumide tõttu wõimalik piima-produktide kauplust kõigiti ajakohaselt ja üleüldiste meierei-seaduste nõuete järele sisse seada, mis wanas korteris wõimata oli. Sellepärast wõiwad nüüd ostjad igal ajal wärskeid ja maitsewaid piimaproduktisi saada. Alalistele ostjatele saadetakse wärske piim igal hommikul soowi peale koju kätte.

Agr. J. Kipper.

Ärarebitawaid

Eesti-, Wene- ja Saksakeelseid

Seina kalendrisid

ja kõiki teisi **kalendrisid** soowitab suures wäljawalikus

A. Tõllasepp'a raamatukpl.

Wiljandis, Lossi uul.

Bergmaani abiraha nialdusmehed, kes andeid wastu wõtawad ja neid edasi toimetawad, on:

Baltiskis: J. Pillmann. Garsinas: J. Lellep, köster. Haapsalus: A. Fried, kaupmees, hr. Lamberg, organist. Helmes: A. Krimm. Kroonlinnas: Miina Hermann (Николаевская 47, kort. 8.), G. Boesberg (Николаевская 49.) Kuressaares: „Saarlase“ toimetus, „Hääle“ toimetus, O. Kunstmann, J. Ninson. Lihulas: G. Anniko, köster, M. Treumann, loomaarst. Liibawis: Oskar Ahhi, Гауптвахтплатцъ, собств. домъ, O. Randsepp, insj., Садовая 9. Moskwas: T. Karro (Подъвски, домъ Анафріева. собств. маг.), F. Seisler, Стар. Васманная, д. Пантелѣева. Muistwes: G. Buck, kooliõp. Narwas: „Kaja“ toimetus, „Meie Elu“ toim., Dr. J. Jänes, M. Leinbaum, G. Tenter. Nuustakul: G. Wulff, E. Treiel. Paides: J. Mamberg, J. Rand. Pärnus: A. Klein, J. Leesment, H. Mäggi, A. Wilmann, J. Köpp. Peterburis: pr. E. Ersareа Екат. кан. 69, kort. 24. Edgreni raamatukauplus В. Конюш. 8, S. Plado 5 рождеств. 11/13. J. Riomar Офицерская 54. Pihkwas: Dr. G. Reimann. Pilistweres: Dr. J. Loorberg. Põltsamaal: E. Jürmann, (alewiwanem), pr. Peterson. Riias: J. Arro (Thronfolgerboul. 25), J. Jaakson (ул. Паулуччи 3), F. Mitt (Парковая 2, kort 8), õpetaja E. Terras (Никол. 11). Rakweres: H. Stahlberg. Tallinnas: Ajalehed „Õigus“, „Waade“, „Koit“, „Päewaleht“, „Ristirahwa p.päewaleht“ R. Hurt (Wismari uul. 2), pr. A. Karlson (Harju u. 35), Dr. G. Köhler (S.-Karja uul. 3), pr. E. Lender (Harju uul. 44), J. Linnamägi (S.-Karia uul. 9), Dr. K. Lüüs (Harju uul. 38), M. Mölder (S.-Arewjewi uul. 6), G. Pihlakas (raamatukaupl.), J. Ploompuu (raamatukaupl.), J. Poska (Lai uul. Lindforsi pär. m.) Tartus: Ajalehed „Elu“, „Kodumaa“, „Põllutööleht“, „Wabadus“; prl. H. Grosз (Schnakenburgi raamatukpl.), pr. A. Kengsep, pr. A. Lõhmus, K. E. Sööt'i raamatuk., Dr. A. Schulzenberg. Toris: M. Ollino. Tsitsikaris: (Hiina raudtee), masinist J. Saukas. Walgas: J. Aniline, P. Einer (apt.), Dr. K. Müllerson, J. A. Põdder, ajaleht „Sõna“. Wiljandis: „Meie Kodumaa“ toim., „Rahwalehe“ toim.; pr. Dr. Soosaar. Wõrus: R. Gabrel, J. Lõo, J. Mõttus (kaupl.), G. Taewere. — Adress kirjawahetuse jaoks „B. A.“ walitsusega on Tartus, Tiigi uul. 31. Dr. O. Kallas.

Tartus, 17. detsembril 1907. „Bergmanni Abiraha“ walitsus.

Suure-Kõpu

wallamajas wõtab

„Rahwalehe“

peale tellimisi wastu ja toimetab lehed korralikult kätte

J. Teder, walla kasak.

Tarwastus

wõetakse

J. Lapp'i raamatukpl.

„Rahwalehe“

peale tellimisi wastu.

Wõhmas

wõtab „**Rahwalehe**“ tellimisi ilma postirahata wastu

M. Tults'i kaupl.

Koolilapsed

leiawad korterit, Tartu uul. nr. 32 Wasari m. J. Kondori juures.

Walmistan odawate hindadega igas suuruses **tsement**

kaewu-rakkeid

tsement **wee-torusid**, tsement **trepiastmeid**. Hinna-kirjad saadan soowimise peale.

Johannes Kondor.

Ehitusemeister Wiljandis, Tartu uul. nr. 9

Elektri põrutus-soonetriikimine.

Heade tagajärgedega arstitakse jooksja-, nerwi-, halwatuse-, kõhu-, põie-, südame ja palju muid haigusi

elektri põrutus-soonetriikimise läbi

Rosenbergi õllewabriku hoowipealses majas. Wastuwõtmise tunnid äripäewadel: meesterahwastel kell 8—9 hom. ja kell 3—5 p. l.; naesterahwastel kell 5—7 õhtu.

Soowi peale tulen ka kodu.

Theodor Franuck, diplomeeritud soonetriikija.

Tarwitage juhtumist ostmiseks!

Suur wäljawalik naeste- ja meesterahwa

uurisid,

seina-, tua-, laua- ja äratamise **kellasid**, kuld laulatuse

sõrmuseid,

kihla- ja moodu **sõrmuseid** soowitab wäga odawate hindadega

R. Eitelberg.

Wiljandis, wastu Wernde riidekauplust.

Annan kõigile Suure-Jaani ümbruskonnale teada, et ma oma kauplust märksa täiendanud olen ja müün palju kaupasid nüüd

alandatud hindadega.

Seppadele ja tõllasepadele soowitan kõiki sorti rauda, saani terast jne. ime-odawalt. Auupaklikult

M. Utsar, kaupmees

Suure-Jaanis.

Werilaske tee peale (50 kub. s.)

kruusa wedada.

Tingimisi annab teada majaomanik Andresson, Kiinitalu maap.

Saime nende päewade sees suure saadetuse Soome wabriku kirjutuse- ja post-

paberit

ja müüme seda alandatud hindadega.

A. Tõllasepp'a

raamatukauplus, Lossi uul.

Mitte wähem

kui **13** rubla **53** kopikat wõib igaühel taskusse jääda, kes **Edu kalendri 1908 a.** jaoks ostab.

A. Tõllaseppa trükk, Wiljandis.